

Sygn. akt III U 926/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 kwietnia 2013r.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Ostrołęce Wydział III

w składzie:

Przewodnicząca: SSO Bożena Bielska

Protokolant: sekretarz sądowy Emilia Kowalczyk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 17 kwietnia 2013r. w O.

sprawy z odwołania Z. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.

o wysokość emerytury

na skutek odwołania Z. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P.

z dnia 29 października 2012r. **znak** (...) -1/25/E

orzeka:

1. zmienia zaskarżoną decyzję i zalicza Z. B., począwszy od 01.11.2012r., do stażu pracy okresy wykonywania czynności na podstawie umów zlecenia: od 02.11.1995r. do 17.11.1995r. i od 14.12.1995r. do 31.12.1995r.;
2. w pozostałym zakresie oddala odwołanie.

/-/na oryginale właściwy podpis

Na skutek apelacji Z. B. Sąd Apelacyjny w Białymstoku,
III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 31.01.2014r., sygn. akt III AUa 841/13:

oddala apelację.

/-/na oryginale właściwe podpisy

UZASADNIENIE

Z. B. wniosła odwołanie od decyzji (...) w P. z dnia 29.10.2012r., nr (...) -1/25/E. Odwołująca ostatecznie domagała się zaliczenia do stażu pracy okresów wykonywania czynności na podstawie umów zlecenia, zawartych z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w P.: od 02.11.1995r. do 17.11.1995r. i od 14.12.1995r. do 31.12.1995r. oraz okresów pracy w gospodarstwie rolnym od 19.02.1968r. do 12.08.1972r., od 01.02.1989r. do 31.05.1990r. i od 01.03.1992r. do 31.12.1995r. Ostatecznie oświadczyła też, że wobec uwzględnienia już przez ZUS okresu umowy zlecenia od 04.01.1999r. do 14.01.1999r. nie domaga się jego zaliczenia.

Ponadto domagała się uwzględnienia przy ustalaniu wysokości emerytury dodatkowego wynagrodzenia rocznego-nagród, tzw. 14 pensji wypłaconej w latach 1983-1987.

W odpowiedzi na odwołanie ZUS wniósł o jego oddalenie. Wskazał, że zaskarżoną decyzją z dnia 29.10.2012r. przyznano Z. B. prawo do emerytury od dnia 01.02.2012r. W decyzji tej w okresach składkowych został ujęty podnoszony w odwołaniu okres pracy na umowę zlecenie od 04.01.1999r. do 14.01.1999r. w ilości 11 dni. Nie zaliczono natomiast pozostałych okresów pracy na umowę zlecenie, tj. od 02.11.1995r. do 17.11.1995r. i od 14.12.1995r. do 31.12.1995r., ponieważ na okoliczność tych umów odwołująca nie przedłożyła żadnych dokumentów. Z dokumentów znajdujących się w aktach wynika natomiast, że w okresie od 01.06.1990r. do 31.12.1995r. odwołująca była zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy jako bezrobotna, przy czym w okresie od 01.06.1990r. do 29.02.1992r. pobierała zasiłek dla bezrobotnych, który został jej zaliczony do stażu. Pozostały okres od 01.03.1992r. do 31.12.1995r. nie został zaliczony do stażu, ponieważ jest to okres bez prawa do zasiłku

Organ rentowy podniósł nadto, iż przy ustaleniu stażu pracy nie przyjęto żadnych okresów pracy w gospodarstwie rolnym, ponieważ na okres pracy w gospodarstwie rolnym odwołująca nie przedstawiła żadnych dokumentów.

ZUS wskazał nadto, iż do ustalenia podstawy wymiaru emerytury nie uwzględniono tzw. 14 pensji wypłaconej w latach 1983-1987, ponieważ ten rodzaj wynagrodzenia nie podlegał składkom na ubezpieczenie społeczne.

Ponieważ zdaniem ZUS należne odwołującej świadczenie zostało obliczone w sposób prawidłowy, nie ma podstaw do zmiany zaskarżonej decyzji z dnia 29.10.2012r.

W tym samym odwołaniu Z. B. oświadczyła również, że nie zgadza się także z decyzją ustalającą wysokość kapitału początkowego, wydaną w dniu 17.12.2012r. Sąd w toku postępowania odwołanie w tym zakresie wyłączył do odrębnego rozpoznania i rozstrzygnięcia a postępowanie w tym zakresie toczy się pod sygn. akt IIIU 455/13.

Zaznaczyć trzeba, że na pierwszej rozprawie w imieniu Z. B. występował radca prawny A. M.. Po pierwszej rozprawie Sąd uzyskał jednak z urzędu wiadomość, iż uchwałą Okręgowej Izby Radców Prawnych w O. z dnia 11.07.2012r. został on skreślony z listy radców prawnych (pismo (...) w O. k. 36a.s.). Tym samym nie mógł on reprezentować odwołującej w niniejszym postępowaniu jako radca prawny. Ponieważ A. M., mimo wezwania Sądu, nie wykazał, iż może reprezentować odwołującą na innej podstawie prawnej, Sąd postanowieniem z dnia 05.04.2013r. odmówił dopuszczenia go do udziału w sprawie w charakterze pełnomocnika Z. B. a następnie na rozprawie w dniu 17.04.2013r. pominął czynności dokonane z jego udziałem na rozprawie w dniu 13.02.2013r. W konsekwencji powyższego Sąd doręczył odwołującej odpisy składanych w sprawie pism ZUS oraz na rozprawie w dniu 17.04.2013r. ponownie przesłuchał odwołującą w charakterze strony.

Sąd ustalił i zważył, co następuje:

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Ostrołęce z dnia 18.09.2012r. w sprawie sygn. akt III U 327/12 przyznano Z. B. (ur. (...)) prawo do emerytury, począwszy od dnia 01.02.2012r.

Wykonując powyższy wyrok Sądu Okręgowego zaskarżoną obecnie decyzją z dnia 29.10.2012r. przyznano Z. B. prawo do emerytury od dnia 01.02.2012r.

W niniejszej sprawie przedmiotem żądania Z. B. było ostatecznie zaliczenie do stażu pracy okresów wykonywania czynności na podstawie umów zlecenia, zawartych z MOPS w P. w okresach: od 02.11.1995r. do 17.11.1995r. i od 14.12.1995r. do 31.12.1995r. oraz okresów pracy w gospodarstwie rolnym od 19.02.1968r. do 12.08.1972r., od 01.02.1989r. do 31.05.1990r. i od 01.03.1992r. do 31.12.1995r. Ponadto odwołująca domagała się uwzględnienia dodatkowego wynagrodzenia rocznego, tzw. 14- pensji wypłaconej w latach 1983-1987.

W ocenie Sądu odwołanie od decyzji ZUS z dnia 29.10.2012r. jest zasadne tylko w zakresie żądania zaliczenia do stażu pracy okresów wykonywania czynności na podstawie umów zlecenia w okresach od 02.11.1995r. do 17.11.1995r. i od 14.12.1995r. do 31.12.1995r.

Wskazać należy, iż Z. B. wykazała fakt zawarcia umów zlecenia w w/w okresach, bowiem w toku postępowania przed Sądem złożyła oryginalne umowy zlecenia (k. 30a.s.).

Z treści tych umów wynika, iż zostały one zawarte z MOPS w P. na okres od 02.11.1995r. do 17.11.1995r. i od 14.12.1995r. do 31.12.1995r. Na odwrocie każdej z tych umów jest też część zawierająca rachunek za wykonywanie tej umowy oraz pokwitowanie odbioru wynagrodzenia, datowane odpowiednio na 17.11.1995r. i 31.12.1995r.

W ocenie Sądu w/w dokumenty w sposób wiarygodny świadczą o wykonywaniu przez Z. B. czynności w spornych okresach i mogą stanowić podstawę zaliczenia tych okresów do stażu pracy.

Zgodnie bowiem z art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych okresami składkowymi są okresy opłacania składek na ubezpieczenie społeczne w wysokości określonej w przepisach o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych.

Sąd uznał, że sam fakt, czy za dany okres została odprowadzona składka do ZUS czy też nie, nie przesądza o możliwości zaliczenia tego okresu do stażu pracy. Zgodnie bowiem z ugruntowanym w tym zakresie orzecnictwem w razie zgłoszenia wniosku o świadczenia emerytalno-rentowe należy uwzględnić okresy zatrudnienia, chociażby pracodawca nie odprowadził za nie składek ubezpieczeniowych, bowiem przy ustalaniu prawa do świadczeń emerytalno-rentowych uwzględnia się okresy podlegania ubezpieczeniu, nawet bez składki, a pracownika nie można obciążać ujemnymi skutkami zaniechań pracodawcy w zakresie opłacania składek (tak np. w uchwale SN z dnia 11 maja 1994r., II UZP 5/94 i w wyrokach SN: z dnia 24 marca 1995r., II URN 7/95; z dnia 5 kwietnia 1995r., II UR 3/95; z dnia 23 marca 1999r., II UKN 535/98; z dnia 14 marca 2006r., I UK 205/05; z dnia 6 kwietnia 2007r., II UK 185/06).

W ocenie Sądu takie same zasady należy przyjąć przy umowach cywilno-prawnych, za które powinna być odprowadzona składka. W przedmiotowej sprawie istotne było więc to, czy za dany okres MOPS powinien był odprowadzić składki, a więc czy odwołująca podlegała obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu.

W spornym okresie obowiązywała ustawa z dnia 19.12.1975r. o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia (Dz.U. z 1995r., Nr 65, poz. 333 z późn. zm.). Zgodnie z art. 1 ust. 1 w/w ustawy w brzmieniu nadanym od 22.02.1995r., ustawą z dnia 18.11.1994r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia (Dz.U. z 1994r., Nr 133, poz. 686) - obowiązkowe ubezpieczenie społeczne określone ustawą obejmowało osoby wykonujące odpłatnie pracę na podstawie umowy zlecenia zawartej na okres co najmniej 15 dni.

Przedmiotowe umowy zlecenia zostały zawarte na okresy: od 02.11.1995r. do 17.11.1995r. (16 dni) i od 14.12.1995r. do 31.12.1995r. (18 dni), zostały wobec tego spełnione przesłanki do objęcia odwołującej ubezpieczeniem w w/w okresach. Powinna być za nią wobec tego odprowadzona składka, a fakt, że MOPS nie odprowadził tej składki, nie może obciążać odwołującej negatywnymi skutkami. Z zeznań Z. B. wynika, że w w/w okresach nie miała zawartej umowy o pracę, nie pobierała też renty ani emerytury, nie zachodzą więc wyjątki przewidziane w art. 2 ustawy z dnia 19.12.1975r. o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia.

Dodatkowo tylko na marginesie wskazać trzeba, iż w sprawie IIIU 327/12 Sąd zaliczył już odwołującej do stażu pracy okresy umów zlecenia: od 02.01.1996r. do 03.01.1996r., od 01.02.1996r. do 03.02.1996r., w dniu 09.02.1996r., w dniu 29.02.1996r. i od 19.11.1996r. do 29.11.1996r., chociaż także i za te okresy faktycznie nie były odprowadzone składki. Podstawą zaliczenia tych okresów był zaś art. 1 ust.1a i ust. 1b ustawy z dnia 19.12.1975r. o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia. Fakt nieodprowadzania przez MOPS składek był więc efektem przyjęcia pewnej praktyki.

Mając powyższe na uwadze, Sąd uznał, że do stażu pracy należy Z. B. zaliczyć okresy wykonywania czynności na podstawie umów zlecenia od 02.11.1995r. do 17.11.1995r. i od 14.12.1995r. do 31.12.1995r.

Sąd uznał, że okresy te podlegają zaliczeniu do wysokości emerytury od dnia 01.11.2012r., co faktycznie skutkować będzie przeliczeniem emerytury odwołującej. Zdaniem Sądu w sprawie znajdzie bowiem zastosowanie przepis art. 113 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zgodnie z tym przepisem ponowne ustalenie wysokości emerytury, poprzez doliczenie nieuwzględnionych dotychczas w wymiarze świadczenia okresów składkowych, następuje na wniosek zgłoszony nie wcześniej niż po zakończeniu kwartału kalendarzowego, jeżeli emeryt lub rencista pozostaje w ubezpieczeniu, chyba że w kwartale kalendarzowym ustało ubezpieczenie.

Z akt emerytalnych odwołującej i akt kapitału początkowego wynika, iż Z. B. po raz pierwszy żądanie zaliczenia okresów umów zlecenia sformułowała dopiero w odwołaniu od decyzji z dnia 29.10.2012r. Odwołanie to zostało zaś złożone w dniu 30.11.2012r., dlatego doliczenie w/w okresów umów zlecenia może nastąpić dopiero od miesiąca złożenia wniosku w tej kwestii. W tej sytuacji odwołanie podlegało oddaleniu co do żądania zaliczenia okresów umów zlecenia począwszy od miesiąca lutego do października 2012r.

Z. B. ostatecznie nie domagała się zaliczenia do stażu pracy okresu wykonywania czynności na podstawie umowy zlecenia zawartej z MOPS w P. od 04.01.1999r. do 14.01.1999r. Z akt emerytalnych odwołującej wynika bowiem, iż okres ten został już ujęty przy wydawaniu zaskarżonej decyzji z 29.10.2012r., dlatego Sąd nie orzekał już w tej kwestii.

Odwołująca podtrzymywała natomiast swoje dowołanie w zakresie żądania zaliczenia do stażu pracy okresów pracy w gospodarstwie rolnym od 19.02.1968r. do 12.08.1972r., od 01.02.1989r. do 31.05.1990r. i od 01.03.1992r. do 31.12.1995r. Odwołanie w tym zakresie zostało oddalone.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również:

- 1) okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki,
- 2) przypadające przed dniem 1 lipca 1977r. okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia,
- 3) przypadające przed dniem 1 stycznia 1983r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia,

jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

W ocenie Sądu w świetle w/w przepisu nie można zaliczyć odwołującej wskazywanych przez nią okresów pracy w gospodarstwie rolnym.

Odwołująca domagała się zaliczenia okresów pracy w gospodarstwie rolnym od 19.02.1968r. do 12.08.1972r., od 01.02.1989r. do 31.05.1990r. i od 01.03.1992r. do 31.12.1995r.

Wskazać trzeba, że w sprawie III U 327/12 Z. B. domagała się przyznania jej emerytury określonej w art. 29 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Przepis ten wymaga zgromadzenia ogólnego stażu pracy w wymiarze 30 lat. Sąd Okręgowy w Ostrołęce wydając wyrok w sprawie IIIU 327/12 przyznał Z. B. emeryturę uznając, iż po zaliczeniu okresów umów zlecenia od 02.01.1996r. do 03.01.1996r., od 01.02.1996r. do 03.02.1996r., w dniu 09.02.1996r., w dniu 29.02.1996r. i od 19.11.1996r. do 29.11.1996r., będzie posiadała wymagany staż pracy 30 lat.

Okresy pracy w gospodarstwie rolnym są okresami uzupełniającymi, tj. uwzględnia się je tylko w zakresie niezbędnym do uzupełnienia okresu wymaganego do przyznania prawa do emerytury. Ponieważ odwołująca osiągnęła już wymagany staż pracy do przyznania jej emerytury, osiągnęła też wymagany do emerytury wiek 60 lat, dlatego żądanie zaliczenia okresów pracy w gospodarstwie rolnym nie może być uwzględnione.

Niezależnie od tego wskazać trzeba, że okresy pracy w gospodarstwie rolnym nie mogą zostać zaliczone także z innych względów.

Przesłuchiwana w charakterze strony na rozprawie w dniu 17.04.2013r. Z. B. zeznała, że domaga się zaliczenia do stażu pracy okresów pracy w gospodarstwie rolnym rodziców, o pow. 5,10 ha, które następnie przejął jej brat. Zeznała też, że za lata 1989-1990, 1992 i 1995 nie były za nią opłacane składki do KRUS. Dodała, że w gospodarstwie uprawiano żyto, pszenicę, kartofle, grykę, do gospodarstwa nie dojeżdżała codziennie, lecz tylko od czasu do czasu, tj. w okresie spiętrzonych prac polowych: w wykopki, w żniwa, gdy odbywało się pielenie.

W ocenie Sądu nie może być zaliczony żaden ze wskazywanych przez odwołującą okresów pracy w gospodarstwie rolnym, gdyż nie wykonywała ona pracy codziennie, a tylko w okresach spiętrzonych prac polowych, przy czym obecnie nie jest możliwe ustalenie, w które dokładnie dni pracowała w gospodarstwie. Nadto z jej zeznań wynika, iż jej brat przejął to gospodarstwo po śmierci ojca, który zmarł w 1975r., a odwołująca nie mieszkała w tym gospodarstwie, lecz dojeżdżała tam w celu wykonywania prac, nie była więc domownikiem.

Zauważyć też trzeba, że Z. B. nie prowadziła gospodarstwa rolnego, dlatego nie są spełnione warunki określone w art. 10 ust. 1 pkt 2. Nadto okresy pracy rolniczej, przypadające od dnia 01.01.1983. podlegają zaliczeniu tylko wówczas, gdy dana osoba podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników i były za nią opłacane składki na to ubezpieczenie a w przypadku odwołującej takie składki nie były opłacane.

Mając powyższe na uwadze, Sąd uznał, że do stażu pracy nie podlegają zaliczeniu okresy pracy w gospodarstwie rolnym i odwołanie w tym zakresie zostało oddalone.

Sąd oddalił także żądanie uwzględnienia przy ustalaniu wysokości emerytury dodatkowego wynagrodzenia rocznego-nagród, tzw. 14 pensji za lata 1983-1987.

W tym okresie, tj. od 01.12.1975r. do 14.10.1987r., Z. B. była zatrudniona w (...) Zakładach (...)T. (...) w P. (świadcstwo k. 9 akt kap. pocz.). Na okoliczność uzyskiwanych tam zarobków złożyła do ZUS karty wynagrodzeń (k. 85-99akt kap. pocz.). Na kartach tych, przedstawiających zarobki z lat 1983-1987 wskazano m.in. kwoty oznaczone jako „14”, a więc dodatkowe wynagrodzenie roczne.

Zgodnie z § 4 ust. 1 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 01.04.1985r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent (Dz. U. z 1989r. nr 11, poz. 63), do ustalenia podstawy wymiaru dla pracowników uspołecznionych zakładów pracy nie przyjmuje się tych składników wynagrodzenia w gotówce i w naturze z tytułu wykonywania pracy w ramach stosunku pracy, od których nie ma obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne, z uwzględnieniem ust. 2-5. Z powyższego wynika, że do ustalenia podstawy wymiaru świadczeń emerytalno-rentowych przyjmuje się tylko takie składniki wynagrodzenia w gotówce i w naturze, od których istniał obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie społeczne.

Zdaniem Sądu należy podzielić stanowisko ZUS wskazujące, iż kwoty 14 pensji nie podlegają zaliczeniu do ustalenia wysokości emerytury. Wynagrodzenia wypłacane z zakładowego funduszu nagród, m.in. tzw. trzynastki i czternastki nie stanowiły bowiem podstawy wymiaru składek.

W latach 1983-1987 podstawę wymiaru składek stanowiły wypłaty pieniężne oraz wartość świadczeń w naturze, bądź ich ekwiwalenty, zaliczone do osobowego funduszu płac. Wynika to (co do okresu do 1.07.1985r.) z przepisów Rozporządzenia

Przewodniczącego Komitetu Pracy i Płac z dnia 19 sierpnia 1968r. w sprawie obliczania podstawy wymiaru emerytury lub renty, zasiłków z ubezpieczenia na wypadek choroby i macierzyństwa oraz składek na ubezpieczenia społeczne (Dz.U. Nr 35, poz. 246 z późn. zm.) a nadto (co do okresu od 1.01.1984r.) z przepisów Rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 27 grudnia 1983r. w sprawie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne za pracowników uspołecznionych zakładów pracy (Dz.U. Nr 73, poz. 332) oraz, począwszy od 01.07.1985r. z treści

przepisów Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 01.04.1985r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent.

Z ustawy z dnia 23.06.1973r. o zasadach tworzenia i podziału zakładowego funduszu nagród oraz zakładowych funduszy socjalnego i mieszkaniowego (Dz. U. Nr 27, poz. 150 z późn. zm.), a począwszy od nagród wypłacanych za 1985r. – z ustawy z dnia 10.07.1985r. o rocznych nagrodach z zakładowego funduszu nagród w państwowych jednostkach organizacyjnych nie będących przedsiębiorstwami państwowymi (Dz.U. Nr 32, poz. 141 z późn. zm.) wynika, że dodatkowe wynagrodzenia roczne, tzw. 13-tki i 14-tki były wypłacane ze środków spoza osobowego funduszu płac, w ramach zakładowego funduszu nagród.

Wskazać też trzeba, że przepisy te do 01.07.1982r. miały zastosowanie także co do przedsiębiorstw państwowych. Od 01.07.1982r., tj. do chwili wejścia w życie ustawy z dnia 26.02.1982r. o gospodarce finansowej przedsiębiorstw państwowych (Dz.U. Nr 7, poz. 54), tzw. 13-te i 14-te pensje były wypłacane już ze środków z funduszu załogi, utworzonego z zysku przedsiębiorstwa, a w konsekwencji 13-tki i 14-tki były wypłacane z osobowego funduszu płac, zgodnie jednak z art. 10 ust. 4 ustawy z 26.02.1982r. nie były odprowadzone od nich składki na ubezpieczenia społeczne.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd uznał, że w świetle w/w przepisów sporne 14-tki wypłacone w latach 1983-1987 nie stanowiły podstawy wymiaru składek, dlatego nie mogą zostać uwzględnione przy ustalaniu podstawy wymiaru emerytury odwołującej i odwołanie w tym zakresie zostało oddalone.

Z tych względów w oparciu o art. 477¹⁴§ 1 i 2 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.